

РОЗБІЖНІСТЬ ПОНЯТЬ «ЗНОСУ» ТА «АМОРТИЗАЦІЇ» В БУХГАЛТЕРСЬКОМУ ОБЛІКУ

Лисиця В.І., Онищенко Е.С.

Бухгалтерський облік — інформаційне підґрунтя прийняття управлінських рішень. Одним із його принципів є принцип обачності, відповідно до якого методи оцінки, що застосовуються у бухгалтерському обліку, повинні запобігати заниженню оцінки зобов'язань та витрат і завищенню оцінки активів та доходів. Дотримання цього принципу щодо активів відбувається в сучасній системі бухгалтерського обліку при їхній оцінці з метою визнання та при відображенні їх наявності на звітну дату в балансі.

При формуванні показників фінансової звітності проблема реальності оцінки найгостріше стоїть для довгострокових активів, а саме — основних засобів, нематеріальних активів, довгострокових фінансових інвестицій. Це зумовлено різними обставинами — як пов'язаними з їх використанням на підприємстві, так і з чинниками зовнішнього впливу.

Різноманітні форми зміни вартості активів у процесі їхнього використання у господарській діяльності підприємства потребують періодичного уточнення їхньої балансової оцінки. Таке уточнення в умовах фінансової концепції збереження капіталу відбувається як шляхом регулювання балансової оцінки активів через використання регулювальних рахунків, так і шляхом її коригування за допомогою зміни первісної вартості. Метою обох шляхів є наближення балансової вартості активів до їхньої поточної вартості.

Особливості функціонування основних засобів полягають у тому, що їхня натуральна форма є незмінною упродовж тривалого часу, а їхня вартість поступово зменшується внаслідок зносу. Знос основних засобів буває двох видів — фізичний та моральний. Фізичний знос є результатом втрати споживчих властивостей об'єктів у їхньому фізичному вияві. Моральний знос виникає унаслідок технічного прогресу в галузях, у яких створюються засоби праці.

Знос основних засобів у результаті їхнього виробничого споживання супроводжувався амортизаційними відрахуваннями у собівартості продукції або наданих послуг. За рахунок цих відрахувань створювався амортизаційний фонд — фінансове джерело відновлення основних засобів.

Зарубіжні вчені розглядають знос по-різному. Одні тлумачать

його як фізичне зношування активу; другі — як зменшення корисності об'єктів в результаті дії зовнішніх чинників, наприклад, технічного старіння і неможливості виготовляти продукцію, на яку є попит; треті — як зменшення вартості об'єктів; четверті як створення фінансового джерела, за рахунок якого здійснюватиметься відтворення довгострокових активів.

Тлумачення амортизації у бухгалтерському обліку має також різні концептуальні підходи. Так, С.Ф. Голов виділяє п'ять облікових концепцій амортизації: амортизаційну концепцію (причина амортизації — знос), концепцію оцінки (амортизація — зміна оцінки активів з огляду на теперішню вартість майбутніх грошових потоків), концепцію збереження капіталу (амортизація розглядається як різниця між переоціненою вартістю основних засобів на кінець періоду та їхньою вартістю на початок періоду з урахуванням надходження протягом періоду), концепцію витрат (метою амортизації є визначення чистого прибутку шляхом розподілу вартості активів між відповідними звітними періодами), концепцію відновлення (економічна мета амортизації — відновлення капітальних активів).

У перекладі з англійської мови термін "depreciation" означає "знецінення" і в цьому сенсі застосовується щодо матеріальних активів. Вочевидь, матеріальні активи можуть мати фізичний знос і щодо них доречніший термін "знецінення".

Г.І. Мікерін у передмові до МСО аналізує ситуацію, яка склалася з перекладом і тлумаченням понять "знос" та "амортизація", зауважуючи, що термін "амортизація" увійшов до російської професійної лексики з його тлумаченням, властивим французькій мові. У вітчизняній практиці замість нього застосовується термін "знос", як у вузькому сенсі, відповідному саме "зносу" (deterioration) у фізичній формі, так і в широкому сенсі, вважаючи "знос" відповідним "знеціненню" (depreciation).

Англійський термін "amortization" означає буквально "погашення" (наприклад, суми боргу), але ніяк не "зниження вартості майна", як це розуміють у традиційному вітчизняному тлумаченні. Але при використанні в англійських текстах сама терміна "amortization", а не "depreciation", зазначає Г.І. Мікерін, слід розуміти — і відповідно перекладати — цей термін як "погашення".

Отже, можемо зробити висновок, що дані два терміни згідно історичному походженню є різними за їхньою сутністю і тому не можна їх ототожнювати. Так як вони стосуються різних економічних відносин.